

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2020 m. gruodžio 22 d.
(OR. en)

14333/20

UD 404

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2020 m. gruodžio 15 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI-MIKKELSENUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2020) 806 final
Dalykas:	KOMISIJOJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI pagal Sąjungos muitinės kodekso 278a straipsnį dėl pažangos kuriant tame kodekse numatytas elektronines sistemas

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2020) 806 final.

Pridedama: COM(2020) 806 final

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2020 12 14
COM(2020) 806 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**pagal Sąjungos muitinės kodekso 278a straipsnį dėl pažangos kuriant tame kodekse
numatytas elektronines sistemas**

{SWD(2020) 339 final}

Turinys

1.	IVADAS.....	2
2.	BENDROSIOS APLINKYBĖS	2
3.	SMK NUMATYTŲ ELEKTRONINIŲ SISTEMŲ PROJEKTŲ METODIKA.....	3
4.	SMK NUMATYTŲ ELEKTRONINIŲ SISTEMŲ DIEGIMO PAŽANGOS APŽVALGA..	4
5	VALDYMO APIBENDRINIMAS IR IŠVADOS	15

1. ĮVADAS

2019 m. gruodžio 13 d. Komisija paskelbė pirmąją metinę pažangos ataskaitą¹ dėl Sąjungos muitinės kodekse (SMK) numatytų elektroninių sistemų diegimo ir prie jos pridėtą Komisijos tarnybų darbinį dokumentą². Šių metų metinėje ataskaitoje išsamiai nagrinėjama tolesnė elektroninių sistemų kūrimo pažanga ir aprašomi pokyčiai, kuriais siekiama pereiti prie visiškai skaitmeninės muitinės aplinkos ir kurie įvyko įsigaliojus SMK. Šiuo tikslu ataskaitoje remiamasi SMK darbo programa (SMK DP)³, ji rengiant pažangos ataskaitą laikoma atskaitos tašku.

SMK DP išvardytus projektus galima suskirstyti į tris sistemų kategorijas:

- i) vienuolika centrinių visos Europos sistemų, kurias turi sukurti arba sunaujovinti Komisija (dažnai reikia, kad ir valstybės narės kurtų arba naujovintų nacionalines sistemas);
- ii) trys decentralizuotos visos Europos sistemos, kurias turi sukurti arba sunaujovinti Komisija, tačiau jos pasižymi svarbiu nacionaliniu komponentu, kurį turi įgyvendinti valstybės narės, ir
- iii) trys nacionalinės sistemos, kurias turi sukurti arba sunaujovinti tik valstybės narės.

Šioje ataskaitoje analizuojama reali pažanga, padaryta diegiant visų trijų tipų sistemas, ir aprašomi kiekvienam projektui keliami tikslai, projekto struktūra ir planavimo metodas. Į tai atsižvelgiant, ataskaitoje atkreipiamas dėmesys į galimus vėlavimus, jei tokių nustatyta, ir numatomas poveikio švelninimo priemonės. Bendras SMK DP įgyvendinimo pažangos vertinimas apibendrinamas šios atskaitos išvadų skirsnyje ir juo parodoma, kad likę projektai iš esmės baigiami įgyvendinti laikantis planavimo tvarkaraščio. Daugiau informacijos apie kiekvieno projekto planavimą ir būklę pateikiama Komisijos tarnybų dariniame dokumente⁴, kuris yra skelbiamas kartu su šia ataskaita.

2. BENDROSIOS APLINKYBĖS

SMK, kuris įsigaliojo 2016 m. gegužės 1 d. ir buvo iš dalies pakeistas 2019 m.⁵, nustatyti terminai – 2020, 2022 ir 2025 m. – iki kurių turi būti laipsniškai užbaigti darbai, susiję su IT pertvarka ir įgyvendinimu. SMK 278 straipsnyje nustatyta, kad muitinės formalumams atlikti gali būti toliau naudojamos esamos elektroninės ir popieriuje surašytų dokumentų naudojimu pagrįstos sistemos (vadinamosios pereinamojo laikotarpio priemonės), kol pradės veikti atitinkamos SMK numatytos naujos arba sunaujovintos elektroninės sistemos. Pereinamojo laikotarpio priemonės turi nustoti galioti, kai tik įdiegiamos atitinkamos elektroninės sistemos.

¹ Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai pagal Sąjungos muitinės kodekso 278a straipsnį dėl pažangos kuriant tame kodekse numatytas elektronines sistemas, COM(2019) 629 *final*.

² Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, pridedamas prie Komisijos atskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai pagal Sąjungos muitinės kodekso 278a straipsnį dėl pažangos kuriant tame kodekse numatytas elektronines sistemas, SWD(2019) 434 *final*.

³ 2019 m. gruodžio 13 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2019/2151, kuriuo nustatoma darbo programa, susijusi su Sąjungos muitinės kodekse numatytų elektroninių sistemų kūrimu ir diegimu (OL L 325, 2019 12 16, p. 168–182).

⁴ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, pridedamas prie Komisijos atskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai pagal Sąjungos muitinės kodekso 278a straipsnį dėl pažangos kuriant tame kodekse numatytas elektronines sistemas, SWD(2020) XXX *final*.

⁵ 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/632, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 952/2013 siekiant pratęsti priemonių, kurios nėra Sąjungos muitinės kodekse numatytos elektroninės duomenų apdorojimo priemonės, taikymą pereinamuoju laikotarpiu (OL L 111, 2019 4 25, p. 54–58).

Siekiant remti šį sudėtingą elektroninį perėjimo prie visiškai skaitmeninės muitinės aplinkos procesą, SMK DP yra nustatyti kiekvienos elektroninės sistemos diegimo (ir galimų jo etapų) terminai 2020–2025 m.

278a straipsniu Komisija įpareigojama teikti metinę likusių elektroninių sistemų diegimo pažangos ataskaitą. Šiuo tikslu Komisija rinko informaciją apie padarytą pažangą **remdamasi 1) nacionaliniais planais, kuriuos valstybės narės privalo pateikti du kartus per metus (sausio ir birželio mėn.), ir 2) apklausa, kurioje dalyvavo jos tarnybos ir valstybės narės, kad nustatytų daromą pažangą.**

Iš planavimo ir pažangos informacijos, kuri surinkta iš valstybių narių ir Komisijos ir įtraukta į šią ataskaitą, matyti, kokia faktinė padėtis buvo birželio mėn. pabaigoje, ir pateikiama prognozė, kokia pažanga turėtų būti pasiekta iki 2020 m. pabaigos. Kaip buvo nurodyta 2019 m. ataskaitoje, 2020 m. ataskaitoje taip pat pateikiama analizė, grindžiama išsamesne informacija, kurią pateikė valstybės narės pagal nuo 2020 m. įgyvendinamas **nacionalines koordinavimo programas**, skirtas pagrindinėms decentralizuotoms visos Europos sistemoms tranzito ir eksporto srityse.

Siekiant pastebėti svarbius pokyčius, surinkti duomenys taip pat buvo palyginti su 2019 m. duomenimis. Per apklausą projektų vadovų buvo paprašyta informuoti apie žinomus vėlavimus įgyvendinant planavimo tvarkaraščius, susijusius su elektroninių sistemų diegimu, tokių vėlavimų priežastis ir taikomas priemonės. Per apklausą gauti duomenys yra ir kiekybiniai (t. y. terminai, kurių laikytasi ar nesilaikyta, ir įvykdyti arba neįvykdyti etapai), ir kokybiniai (t. y. išsamūs kylančių sunkumų, numatomos rizikos ir apskaičiuoto projektų sudėtingumo aprašymai).

3. SMK NUMATYTŲ ELEKTRONINIŲ SISTEMŲ PROJEKTŲ METODIKA

Elektroninių sistemų kūrimo darbai vyksta keliomis stadijomis:

- Pirma, parengiamas aiškinamasis dokumentas, kuriame išdėstomas projekto pagrindimas ir apibrėžiami biudžeto poreikiai. Paprastai aiškinamajame dokumente apibūdinamos veiklos aplinkybės, pateikiamas problemų aprašymas, projekto aprašymas ir (arba) apimtis, nurodomi alternatyvūs sprendimai, sąnaudos ir trukmė.
- Po to parengiamas vizijos dokumentas, kuriame pateikiama išsamesnė informacija apie projektą, susijusi su jo struktūra, sąnaudomis, trukme ir rizika, taip pat informacija apie, pvz., etapus, siektinus rezultatus ir projekto organizavimą.
- Vėliau, siekiant padėti parengti sistemų funkcines specifikacijas, vykdomas veiklos procesų modeliavimas, t. y. teisės aktuose nustatyti veiklos procesai pavaizduojami kaip procesų srautai arba procesų modeliai. Pavaizduojamais procesų modeliais siekiama užtikrinti bendrą supratimą ir analizę.
- Šiomis aplinkybėmis rengiamos techninės specifikacijos, kuriose išsamiau nurodoma, kaip bus konstruojama sistema, kokia struktūra bus naudojama, kokius pranešimus teiks ekonominės veiklos vykdytojai ir muitinės įstaigos, kokios bus sąsajos su kitomis sistemomis, bandymų planai ir pan.

Pastartuoju metu rengiant SMK projektus projektų metodika buvo **optimizuota**, o veiklos procesų modeliavimas, duomenų modeliavimas ir techninės specifikacijos dažniau rengiami **vienu metu** ir nuo pat pradžių **glaudžiai bendradarbiaujant** su teisės, verslo ir IT ekspertais, kurie atstovauja tiek Komisijai, tiek nacionalinėms administracijoms, taip pat konsultuojantis su verslo atstovais. Be to, vykdant kelis projektus laipsniškai pritaikyti **kartotinio kūrimo ir diegimo modeliai**.

Komisija ir valstybės narės reguliariai rengia susitikimus, kad apibrėžtų ir suderintų šiuos kiekvienos visos Europos sistemos projektų dokumentus. Be to, Komisija nuolat konsultuojasi su verslo bendruomene per Prekybos ryšių grupę. Pagrindinis uždavinys – užtikrinti, kad toliau sklandžiai veiktų esamos sistemos, kol kuriamos naujos. Kai jos bus sukurtos, tuomet bus labai svarbu užtikrinti, kad būtų sklandžiai pereita nuo esamų prie sunaujovintų sistemų. Tai būtina siekiant užtikrinti, kad būtų išvengta poveikio verslo ir muitinės operacijoms.

4. SMK NUMATYTŲ ELEKTRONINIŲ SISTEMŲ DIEGIMO PAŽANGOS APŽVALGA

Siekiant įdiegti reikalingas elektronines sistemas, SMK DP yra numatyta įgyvendinti septyniolika projektų – už keturiolikos visos Europos sistemų kūrimą yra atsakinga Komisija kartu su valstybėmis narėmis, o už tris – tik valstybės narės.

4.1. Komisija gali pranešti, kad nuo 2020 m. pabaigos bus sėkmingai sunaujovintos ar įdiegtos aštuonios iš septyniolikos sistemų.

Šių metų ataskaitoje visų pirma reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad 2020 m. birželio 1 d. sėkmingai įdiegta sistema **SMK informaciniai lapai specialiosioms procedūroms (INF SP)**. Veikiant naujai sistemai taikomas suderintas metodas, kuriuo siekiama efektyviai valdyti laikinojo įvežimo perdirbti ir laikinojo išvežimo perdirbti procedūras, taip pat gerinama muitinės įstaigų vykdoma stebėseną ir kontrolė.

Aštuonios baigtos diegti visos Europos sistemos (naujos ir sunaujovintos):

- **SMK registruotųjų eksportuotojų sistema – REX** (nauja), įdiegta **2017 m.**
- **SMK muitinės sprendimai – CDS** (nauja), įdiegta **2017 m.**
- **SMK tiesioginė verslininkų prieiga prie Europos informacinių sistemų – UUM&DS** (vienodas vartotojų valdymas ir skaitmeninis parašas) (nauja), įdiegta **2017 m.**
- **SMK ekonominės veiklos vykdytojų registravimo ir identifikavimo sistemos naujovinimas – EORI2** (naujovinimas), įdiegta **2018 m.**
- **SMK Surveillance 3 – SURV3** (naujovinimas), įdiegta **2018 m.**
- **SMK privalomoji tarifinė informacija – PTI** (naujovinimas). Siekiama su SMK taisyklėmis suderinti ilgalaikę duomenų bazę, kurioje saugoma visa valstybių narių muitinių suteikta privalomoji tarifinė informacija. Taikant geresnius kontrolės mechanizmus bus užtikrinta, kad būtų tinkamai surinkti visi teisiškai privalomi muitai ir sumokėtas susijęs PVM ir kad būtų galima veiksmingiau nustatyti sukčiavimo atvejus. Pirmojo etapo 1-oji ir 2-oji stadijos buvo užbaigtos iki 2017 m. spalio mėn. Antrajame etape užfiksuotas dviejų ketvirčių vėlavimas (plėtojimo etape). Nepaisant to, planai iš esmės nenukrypo nuo tikslo, o su SMK suderinta eBTI sistema buvo **įdiegta 2019 m. spalio mėn.** Tam taip pat reikėjo sukurti prieigą prie šios sistemos per ES muitinės verslininkų portalą.
- **SMK įgaliojimai ekonominės veiklos vykdytojais – AEO** (naujovinimas). Atsižvelgiant į SMK teisės aktų pakeitimus, siekiama tobulinti veiklos procesus, susijusius su prašymais suteikti AEO statusą ir leidimais tuo statusu naudotis. 1-asis etapas buvo užbaigtas 2018 m. kovo 5 d., o 2-ojo etapo 1 dalis buvo užbaigta 2019 m. spalio 1 d., be kita ko, įvykdyti nauji SMK reikalavimai, susiję su

pateikimu elektroninėmis priemonėmis per ES muitinės verslininkų portalą, ir atlikti su sprendimų priėmimo procesu susiję pakeitimai. 2-ojo etapo 2 dalis (tolesni procesai) **buvo įgyvendinta 2019 m. gruodžio mėn.**

- **SMK informaciniai lapai specialiosioms procedūroms – INF** (nauja). Tikslas – sukurti naują sistemą, kuri palaikytų ir racionalizuotų duomenų valdymo ir elektroninio duomenų tvarkymo procesus, kurių reikia atliekant muitinės formalumus, vadinamus specialiosiomis procedūromis. Atsižvelgiant į patirtį, sukauptą įgyvendinant bandomąjį projektą, buvo padaryti keli papildomi pakeitimai ir visa INF sistema **buvo įdiegta 2020 m. birželio 1 d.**

4.2. Kalbant apie devynis tebevykdomus projektus, šia ataskaita siekiama atkreipti dėmesį į 2020 m. pasiektus rezultatus ir parodyti, kad Komisija ir valstybės narės nuolat bendradarbiauja tarpusavyje.

4.2.1 Šeši visos Europos projektai

2020 m. buvo parengti ir suderinti kelių IT projektų dokumentai, kurie naudojami kaip pagrindas vykdant sistemų kūrimo darbą (žr. toliau pateiktą informaciją apie įgyvendinant kiekvieną projektą pasiektą pažangą).

Pagal SMK 278 straipsnio 3 dalį iki 2025 m. gruodžio 31 d. turi būti užbaigti šeši specifinės struktūros visos Europos projektai, kuriuos įgyvendinant tam tikrais atvejais turi būti jungiami centriniai ir nacionaliniai komponentai ir kuriuos kartais sudaro vienas ar keli etapai. Šie projektai ir juos įgyvendinant pasiekta pažanga aprašomi toliau.

- **SMK garantijų valdymas – GUM** (nauja). Siekiama užtikrinti, kad visoje ES tikruoju laiku būtų paskirstomos ir valdomos įvairių rūšių garantijos. Tikimasi, kad naudojamos elektroninės priemonės muitinės įstaigos padidins tvarkymo spartą, pagerins atsekamumą ir garantijų stebėjimą, todėl bus greičiau nustatomi atvejai, kai garantijos laikomos negaliojančiomis arba nepakankamomis, kad būtų padengta susidariusi arba galima skola.

Pažanga. Atsižvelgiant į SMK DP nustatytas teisinius etapus, 1-ojo komponento, susijusio su *visos Europos GUM*, techninės specifikacijos turi būti baigtos rengti iki 2022 m. rugsėjo 30 d., o 2-ojo komponento, susijusio su *nacionaline garantijų valdymo sistema*, techninės specifikacijos – iki 2024 m. lapkričio 30 d. *Visos Europos GUM* skirtas aiškinamasis dokumentas buvo keletą kartų aptartas per diskusijas apie taikymo srities ir įgyvendinimo pasirinktis. Galiausiai 2020 m. Komisija susitarė su valstybėmis narėmis pakartotinai panaudoti esamą sistemą, ją papildžius konkrečiais su garantijų valdymu susijusiais reikalavimais. Kalbant apie *nacionalinę garantijų valdymo sistemą*, keturios valstybės narės pranešė, kad diegia nacionalinę sistemą, o kitos trys valstybės narės daro pažangą rengdamos technines specifikacijas. Vis dėlto gali prireikti papildomų pakeitimų, nes buvo perorientuota visos Europos garantijų valdymo sistemos taikymo sritis.

- **SMK importo kontrolės sistemos naujovinis – ICS2** (naujovinis). Projektu siekiama padidinti tiekimo grandinės saugą ir saugumą gerinant duomenų kokybę, teikimą, prieinamumą ir keitimąsi duomenimis, susijusiais su išankstiniais pranešimais apie atvykimą (įvežimo bendrosiomis deklaracijomis), taip pat susijusia rizikos bei kontrolės informacija. Visų pirma siekiama sudaryti palankesnes sąlygas valstybėms narėms bendradarbiauti vykstant rizikos analizės procesui. Projektas bus įgyvendintas trimis versijomis, taip siekiant sudaryti realias galimybes pereiti prie naujos sistemos kiekvienos rūšies transporto atveju.

Pažanga. *ICS2 1-osios ir 2-osios versijų* techninės specifikacijos buvo baigtos rengti 2018 m. birželio 30 d. Planuojama, kad *ICS2 1-oji versija* bus įdiegta 2021 m. kovo 15 d. ir kad ji apims atitinkamų ekonominės veiklos vykdytojų (pašto paslaugų teikėjų ir skubių siuntų vežėjų, vežančių jas oro transportu) pareigą teikti būtiniausius duomenis, t. y. prieš pakrovimą pateikiamų ENS duomenų rinkinį. Dirbama pagal planą siekiant laiku įdiegti ICS2 centrinę saugyklą ir bendrą verslininko sąsają, tačiau kelios valstybės narės atkreipė dėmesį į tam tikrą vėlavimo riziką dėl atitikties bandymams skirto laikotarpio plataus užmojo.

- **SMK Sąjungos prekių statuso įrodymas – PoUS (nauja).** Sistemoje bus saugomi, tvarkomi ir atlikus paiešką parodomi visi įrodymai, kuriuos verslininkai pateikė siekdami įrodyti, kad jų prekės turi Sąjungos prekių statusą. Šis projektas gali būti įgyvendinamas centralizuotai arba nacionaliniu lygmeniu, tačiau daugelis valstybių narių aiškiai nurodė ketinančios naudotis Europos Komisijos sukurta centrine sistema. Atsižvelgiant į SMK muitinio prekių manifesto, kaip Sąjungos prekių statuso įrodymo, ir Europos jūrų sektoriaus vieno langelio aplinkos tarpusavio priklausomybę, projektas bus įgyvendinamas dviem etapais, siekiant išvengti nenuoseklumo ir sumažinti riziką.

Pažanga. Kaip ir praėjusių metų ataskaitoje, valstybės narės, pageidaujančios įdiegti sistemos komponentą nacionaliniu lygmeniu, pranešė, kad joms sunku numatyti, ar projektas bus įgyvendinamas pagal darbo programoje nurodytą tvarkaraštį, nes šis projekto etapas dar labai ankstyvas. Valstybės narės *PoUS 1-ojo etapo* veiklos procesus ir funkcinės specifikacijas patvirtino 2020 m. I ketv., o vizijos dokumentas buvo parengtas 2020 m. III ketv.

- **SMK centralizuotas muitinis įforminimas importo atvejais – CCI (nauja).** Projektu siekiama sudaryti sąlygas įforminti prekėms muitinės procedūrą naudojant centralizuotą muitinį įforminimą, kuriuo ekonominės veiklos vykdytojams būtų suteikta galimybė centralizuoti savo su muitine susijusią veiklą. Dalyvaujančios muitinės įstaigos tarpusavyje koordinuos muitinės deklaracijų tvarkymą ir fizinį prekių išleidimą. Sistema bus grindžiama naujomis nacionalinėmis importo sistemomis ir suteiks galimybę automatizuoti centralizuotą muitinio įforminimo procesą Europos lygmeniu.

Pažanga. *CCI 1-ojo etapo* techninės specifikacijos buvo parengtos ir patvirtintos 2020 m. atsižvelgiant į tai, kad pirmaujančios valstybės narės kaip planuojamą įdiegimo terminą yra numačiusios 2022 m. kovo 1 d. Dvi valstybės narės pranešė, kad baigė rengti 1-ojo etapo technines specifikacijas, o kitos penkios jas vis dar rengia.

CCI 2-ojo etapo aiškinamasis dokumentas buvo baigtas rengti 2019 m. spalio mėn. 2-ojo etapo veiklos procesai ir funkcinės specifikacijos buvo parengti 2020 m., o techninės specifikacijos turėtų būti parengtos iki 2022 m. birželio 30 d., kadangi planuojamas įdiegimo terminas – 2023 m. spalio 2 d.

- **SMK naujoji kompiuterizuota tranzito sistema – NCTS (naujovinimas).** Naująja kompiuterizuota tranzito sistema dabartinė Sąjungos ir bendroji tranzito sistema pritaikoma prie naujų SMK teisinių nuostatų, be kita ko, informacijos mainai pritaikomi prie SMK nustatytų duomenų reikalavimų ir naujovinamos bei kuriamos sąsajos su kitomis sistemomis.

Pažanga. *NCTS 5-ajame* etape vėlavimų nebūta, o techninės specifikacijos ir IT pertvarkos strategija buvo parengtos ir patvirtintos. Šiuo metu nėra vėluojama

įgyvendinti projektą ir pagal SMK DP jis turi būti užbaigtas iki 2023 m. gruodžio 1 d., o pirmaujančios valstybės narės numato įgyvendinimą baigti 2021 m. kovo ir gruodžio mėn. Keturios valstybės narės pranešė, kad baigė rengti 5-ojo etapo technines specifikacijas, o kitos devynios jas vis dar rengia.

Kalbant apie *NCTS 6-ąją etapą* (sujungimas su kitomis sistemomis), 2020 m. buvo atlikta galimybių studija ir ja remiantis 2021 m. pradžioje turėtų būti baigtas rengti aiškinamasis dokumentas.

- **SMK automatizuota eksporto sistema** – *AES* (esamos visos Europos sistemos (projekto 1-asis komponentas) ir esamų nacionalinių eksporto sistemų (projekto 2-asis komponentas) naujovinis). Siekiama įgyvendinti SMK nustatytus prekių eksporto ir išvežimo reikalavimus. Vykdamas projektą, susijusį su visos Europos *AES*, turi būti įgyvendinti verslininkams naudingi SMK numatyti supaprastinimai, kad Europos bendrovėms būtų sudarytos palankesnės sąlygos eksportuoti prekes (pvz., naudojantis centralizuotu muitiniu įforminimu), taip pat turi būti įgyvendinti SMK numatyti įpareigojimai geriau stebėti prekes, kurios išvežamos iš ES muitų teritorijos, siekiant užkirsti kelią sukčiavimui.

Pažanga. Visos Europos *AES* techninės specifikacijos ir IT pertvarkos strategija buvo parengtos ir patvirtintos. Šiuo metu nėra vėluojama įgyvendinti projektą ir pagal SMK DP jis turi būti užbaigtas iki 2023 m. gruodžio 1 d., o pirmaujančios valstybės narės numato įgyvendinimą baigti 2021 m. kovo mėn. Kalbant apie 2-ąją komponentą, susijusį su nacionalinių eksporto sistemų naujoviniu, techninės specifikacijos turėtų būti baigtos rengti iki 2022 m. rugsėjo 1 d. Valstybės narės turėtų baigti rengti savo specialiųjų procedūrų sistemų eksporto komponentą tuo pačiu metu kaip ir *AES*. Keturios valstybės narės pranešė, kad baigė rengti 1-ojo komponento technines specifikacijas, o kitos aštuonios jas vis dar rengia.

Apibendrinant, **Komisija ir valstybės narės šešis likusius visos Europos projektus įgyvendina laikydamosi teisiniu terminu**, patvirtintų SMK ir SMK DP, ir projektų etapų, nustatytų 2019 m. muitinės daugiamečiame strateginiame plane.

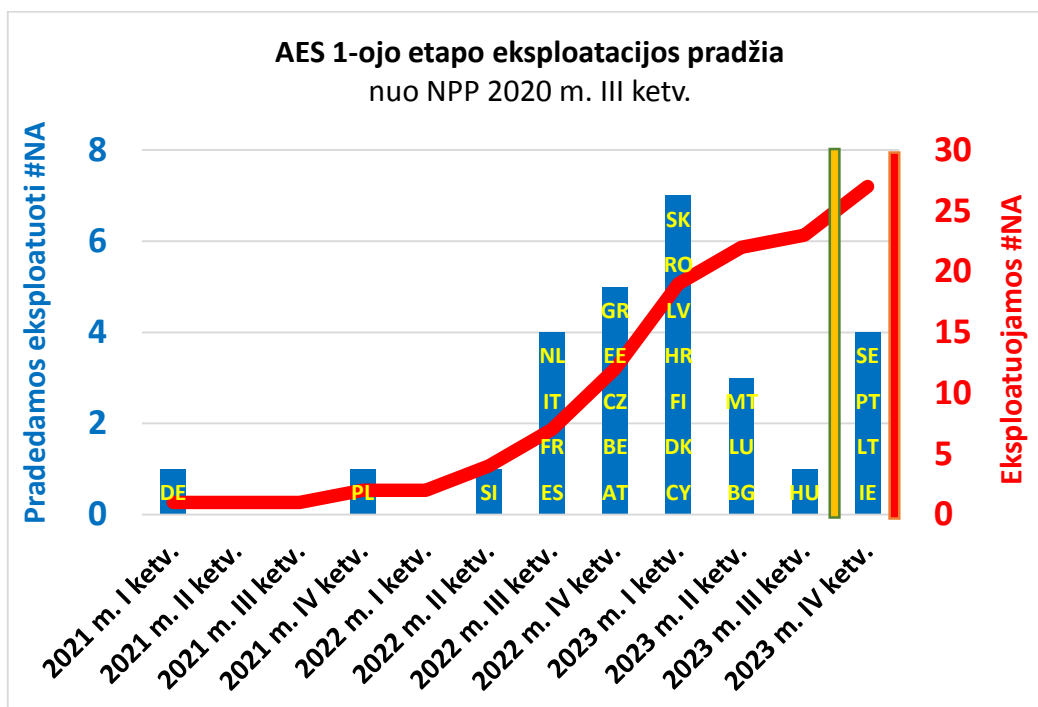
Atsižvelgiant į tai, kad 2021 ir 2022 m. numatoma baigti įgyvendinti kai kuriuos projektus, svarbu atkreipti dėmesį į tam tikrus pasiektus pagrindinius rezultatus.

Pirma, pasiekta esminė pažanga ruošiant ir bandant Importo kontrolės sistemos 2 (ICS2) 1-ąją versiją ir projektas bus įgyvendintas pagal planą iki 2021 m. kovo mėn.

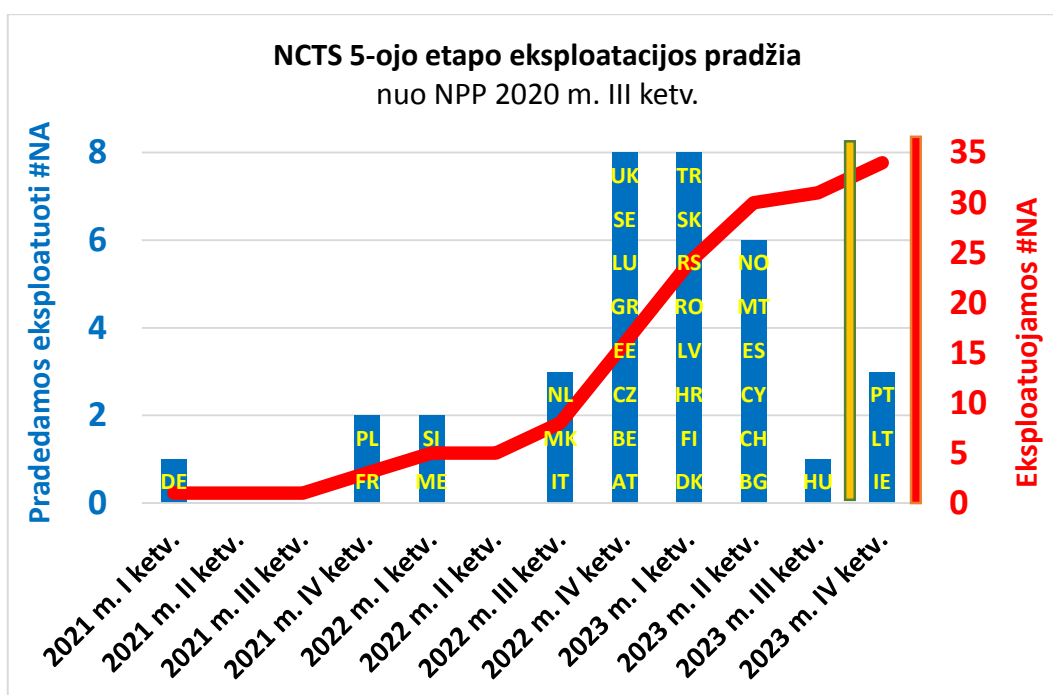
Antra, parengtos pagrindinių decentralizuotų visos Europos importo, tranzito ir eksporto sistemų techninės specifikacijos, būtent centralizuotas muitinis įforminimas importo atvejais (CCI) (1-asis etapas), naujoji kompiuterizuota tranzito sistema (NCTS) (5-asis etapas) ir automatizuota eksporto sistema (AES), o valstybės narės ir Komisija kūrimo darbus vykdo pagal planą. Be to, patvirtintas garantijų valdymo (GUM) aiškinamasis dokumentas.

SMK DP numatyta, kad NCTS 5-asis etapas ir AES diegimo laikotarpis prasidės 2021 m. kovo mėn. Pirmaujančios valstybės narės prie sistemos prisijungs 2021 m. kovo ir gruodžio mėn., o iki 2023 m. pabaigos laipsniškai prisijungs vis daugiau valstybių narių.

Visos nacionalinės administracijos patvirtino savo planus pradėti *AES* ir NCTS 5-ojo etapo eksploatavimą diegimo laikotarpiu nuo 2021 m. I ketv. iki 2023 m. IV ketv., kaip numatyta SMK DP. Ši informacija pateikiama 1 ir 2 pav. Geltonas stulpelis – terminas, nuo kurio valstybės narės turi rengtis nutraukti dabartinių eksporto ir tranzito sistemų eksploatavimą ir pradėti eksploatuoti naujas sistemas, kad būtų pasirengusios iki nustatyto teisinio termino (raudonas stulpelis).

1 pav. Nacionalinių administracijų AES eksploataavimo pradžia

2 pav. Nacionalinių administracijų NCTS 5-ojo etapo eksploataavimo pradžia

Komisija taip pat pateikė valstybėms narėms atnaujintą Bendradarbiavimo sąlygų ir susitarimų dėl paslaugų lygio dokumentų rinkinį, susijusį su pagalbos centrų veikimu ir sistemų prieinamumo bei tęstinumo užtikrinimo valdymu. Šis dokumentų rinkinys yra svarbus, nes jis neatsiejamas nuo visos Europos sistemų tinkamo veikimo ir prieinamumo.

Galiausiai, svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad siekdama įgyvendinti SMK DP **Komisija iki 2020 m. gruodžio mėn. atliko apytiksliai 79 proc.** (praėjusių metų ataskaitoje šis skaičius buvo 66 proc.) viso kūrimu **darbų**, o jie turi būti baigti iki 2025 m. Ši procentinis dydis grindžiamas tik tos veiklos, kurią turi atlikti Komisija, pagrindiniais veiklos rodikliais ir nėra atsižvelgiama į veiklą, kurią turi atlikti valstybės narės. Toliau pateikiamoje lentelėje apžvelgiama prognozė, grindžiama Mokesčių ir muitų sąjungos GD tarnybų nurodyta pažanga ir planais.

	įvykdyta, %
iki 2020 m. pabaigos	79 %
iki 2021 m. pabaigos	85 %
iki 2022 m. pabaigos	90 %
iki 2023 m. pabaigos	95 %
iki 2024 m. pabaigos	97 %
iki 2025 m. pabaigos	100 %

3 pav. Apytikslė Komisijos įvykdytų kūrimo darbų procentinė dalis

4.2.2 Trys nacionaliniai projektai

Tris nacionalines sistemas valstybės narės turi sunaujovinti iki 2022 m. Vis dėlto tai nėra taikoma specialiųjų procedūrų nacionalinės sistemos eksporto komponentui, kurio diegimo veikla ir planavimas susiję su automatizuota eksporto sistema (AES).

Trys valstybių narių sistemos, kurios pagal SMK 278 straipsnio 2 dalį turi būti įdiegtos iki 2022 m. gruodžio 31 d., yra šios:

- **SMK pranešimas apie atvykimą, pranešimas apie prekių pateikimą ir laikinasis saugojimas (NA, PN ir TS)** – (naujovinimas). Siekiama nustatyti SMK apibūdintų pranešimų apie transporto priemonės atvykimą, pranešimų apie prekių pateikimą ir laikinojo saugojimo deklaracijų procesų automatizavimas nacionaliniu lygmeniu. Šiuo projektu remiamas duomenų mainų tarp verslininkų ir muitinės sąlygų suderinimas visose valstybėse narėse.

Pažanga. Siekdama parengti specifikacijas, Belgija pradėjo bendradarbiavimo su kitomis 12 suinteresuotų valstybių narių iniciatyvą. Pagal programą „Muitinė 2020“ bendrai finansuojama ekspertų grupė toliau bendradarbiaus siekdama parengti tinkamus funkcinius bei techninius dokumentus ir bandymų rinkinius. **NA įgyvendino viena valstybė narė, PN – keturios valstybės narės ir TS – trys valstybės narės.** Palyginti su praėjusiais metais pateiktu planu, matoma, kad kai kurios valstybės narės nusprendė integruoti šį projektą į ICS2. Dėl šios priežasties kai kurios valstybės narės pranešė apie įdiegimo terminus, kurie yra vėlesni nei SMK DP nustatytas galutinis terminas.

- **SMK nacionalinės importo sistemos – NIS** (naujovinimas). Siekiama įgyvendinti visus procesus ir pagal SMK nustatytus duomenų reikalavimus, susijusius su importo sritimi. Valstybės narės turi parengti technines specifikacijas savo lygmeniu – tai būtų pirmas žingsnis link sistemų užbaigimo.

Pažanga. Visos valstybės narės pranešė Komisijai, kad šios specifikacijos yra rengiamos ir bus baigtos rengti iki 2021 m. liepos 1 d. Devynios valstybės narės baigė rengti technines specifikacijas, o kitos septynios jas vis dar rengia. Palyginti su praėjusių metų ataskaita, buvo pranešta apie tam tikrus persvarstytus planus, susijusius su tarpiniais etapais, bet **visos valstybės narės tebesilaiko plano diegimo etapą užbaigti 2022 m.**

- **SMK specialiosios procedūros** – *SP* (naujovinimas). Siekiama suderinti ir palengvinti specialiąsias procedūras (muitinio sandėliavimo, galutinio vartojimo, laikinojo įvežimo, taip pat laikinojo įvežimo perdirbti ir laikinojo išvežimo perdirbti). Valstybės narės savo nacionalinėse sistemose turės įgyvendinti visus reikalingus SMK numatytus pakeitimus, susijusius su šiomis specialiosiomis procedūromis. Pirmasis specialiųjų procedūrų komponentas (eksportas) bus įgyvendinamas pagal nacionalinį SMK automatizuotos eksporto sistemos (AES) projektą ir kaip jo dalis (įdiegimo terminas – 2025 m.), o antrasis komponentas (importas) bus SMK nacionalinių importo sistemų naujovinio projekto dalis (įdiegimo terminas – 2022 m.).

Pažanga. Viena valstybė narė parengė specialiųjų procedūrų 1-ojo komponento technines specifikacijas, o devynios – 2-ojo komponento technines specifikacijas. Esama tarpusavio priklausomybės nuo AES ir nacionalinių importo sistemų naujovinio. Kol kas valstybės narės nepranešė apie vėlavimus ir **jų visos laikosi plano**, kurio artimiausias terminas – 2022 m.

Apibendrinus, kalbant apie nacionalines sistemas, valstybės narės, tam tikrais atvejais intensyviai bendradarbiaudamos, deda dideles pastangas, kad pasiektų pažangą įgyvendindamos NA / PN / TS reikalavimus, pritaikydamos nacionalines importo sistemas ir taikydamos tarpusavyje susijusias specialiąsias procedūras. Kadangi artėja įdiegimo terminai (visų trijų projektų – 2022 m. gruodžio 31 d.), valstybės narės turėtų skirti ypatingą dėmesį šiam klausimui, visų pirma dešimt valstybių narių, kurios negalėjo patvirtinti, kad laiku įdiegs NA, keturios valstybės narės, kurios to negalėjo patvirtinti PN atveju, ir trys valstybės narės, kurios to negalėjo patvirtinti TS atveju, kaip parodyta 9, 10 ir 11 lentelėse, pateikiamose prie šios ataskaitos pridedamame Komisijos tarnybų dariniame dokumente.

4.3. Vėlavimo rizika

2020 m. vasario 12 d. Komisija pristatė Tarybai pirmą 2019 m. SMK metinę pažangos ataskaitą. Buvo gauta tokia pagrindinė grįžtamoji informacija:

- ataskaita pasirodė pernelyg optimistinė;
- ataskaitoje nebuvo pateikta finansinio tvarumo aspektų, susijusių su SMK įgyvendinimu (visų pirma, ar ICS2 yra gyvybingas);
- labai svarbu užtikrinti SMK B priedo (bendrieji duomenų reikalavimai) pastovumą.

Atsakydama į Tarybos pateiktą grįžtamąją informaciją Komisija išreiškia įsitikinimą, kad **dabartinėje ataskaitoje pateikiama teisinga padėties apžvalga**, nes ji grindžiama, viena vertus, pačios Komisijos veikla, kuria daroma pažanga kuriant visos Europos centrinės sistemas, ir, kita vertus, valstybių narių veikla, apie kurią buvo pranešta Komisijai. Valstybių narių, kurios teikė ataskaitas apie visos Europos sistemų decentralizuotus elementus ir savo nacionalines sistemas, buvo paprašyta pateikti tikrovę atspindinčią informaciją apie įgyvendinant projektus padarytą pažangą ir nustatytą riziką.

Kalbant apie **finansinę padėtį ir tvarumą**, Tarybos išvadose dėl daugiametės finansinės programos buvo patvirtinti 950 mln. EUR siekiantys biudžeto asignavimai programai „Muitinė“. Tai yra reikšmingas įsipareigojimas siekti rezultatų ir teikti finansinę paramą muitinės darbui, visų pirma, elektroninių sistemų kūrimui laikotarpiu iki 2027 m. Atsižvelgdama į šiuos pokyčius Komisija nebemano, kad kuriant sistemos komponentus, už kuriuos atsakinga ji pati, kyla rizika, kad pritrūks finansavimo iš ES biudžeto. Reikėtų pažymėti, kad tuo metu, kai rengiama ši ataskaita, vyksta derybos dėl biudžeto su Europos Parlamentu, todėl šis skaičius gali būti negalutinis.

Kalbant apie praėjusių metų ataskaitą, Taryba ir valstybių narių muitinių administracijos atkreipė dėmesį į reikšmingą riziką, susijusią su SMK deleguotojo akto⁶ (SMK DA) bei SMK⁷ įgyvendinimo akto (SMK ĮA) B priedo nepastovumu ir būsimais pakeitimais. B priede nustatyti bendrieji duomenų reikalavimai taikomi visos Europos ir nacionalinėms sistemoms, o galimybė taikyti skirtingas SMK DA B priedo skiltis yra susijusi su SMK DP nustatytais elektroninių sistemų diegimo terminais. **Komisija džiaugiasi galėdama pranešti, kad ši rizika sumažėjo dėl 2020 m. pasiektos pažangos.** Bendrieji duomenų reikalavimai, taikomi deklaracijoms, pranešimams ir Sąjungos prekių muitinio statuso įrodymams, buvo suderinti ir į juos buvo atsižvelgta SMK DA ir SMK ĮA pakeitimuose, kuriuos Komisija priims 2020 m. pradžioje. Pakeitimai buvo reikalingi siekiant užtikrinti, kad tarpusavyje būtų visiškai suderintos teisinės nuostatos ir visos Europos sistemų funkcinės bei techninės specifikacijos, taip pat siekiant užtikrinti reikalingą pastovumą.

Grįžtant prie 2020 m. padarytos pažangos apžvalgos, **Komisija sklandžiai vykdo kūrimo darbus, patenkančius į jos atsakomybės sritį, taip pat nebuvo nustatyta vėlavimų, dėl kurių būtų nesilaikoma teisinių terminų, arba su tokiais vėlavimais nebuvo susidurta. Be to, nebuvo pranešta apie didelę riziką, dėl kurios būtų vėluojama įdiegti sistemas.**

Valstybės narės taip pat daro reikšmingą pažangą vykdydamos kūrimo darbus, patenkančius į jų atsakomybės sritį. Vis dėlto, kaip nurodyta 4.2 skirsnyje, **buvo pranešta, kad bus vėluojama įgyvendinti vieną projektą (NA, PN ir TS) ir nesilaikoma teisinio termino (2022 12 31), o šis projektas yra priskiriamas tik nacionaliniu lygmeniu vykdomų projektų kategorijai.** Vėlavimai, apie kuriuos pranešė valstybės narės, nurodyti 9, 10 ir 11 lentelėse, pateiktose prie šios ataskaitos pridėtame Komisijos tarnybų darbiname dokumente, ir juos galima apibendrinti taip:

- Pranešimo apie atvykimą (NA) atveju planuojamą įdiegimo terminą, kuris yra vėlesnis už SMK darbo programoje nustatytą terminą, nurodė šios valstybės narės: Belgija, Bulgarija, Estija, Ispanija, Nyderlandai, Prancūzija, Rumunija, Suomija ir Vokietija. Danija planuojamo NA įdiegimo termino nepateikė.
Kalbant konkrečiau, keturios valstybės narės pranešė, kad jos naudos į ICS2 (2-ąją versiją) integruotą NA (planuojamas įdiegimo terminas – 2023 03 01). Aštuonios valstybės narės vėluos ne daugiau kaip du ar tris mėnesius.
- Pranešimo apie prekių pateikimą (PN) ir laikinojo saugojimo (TS) atveju planuojamą PN įdiegimo terminą, kuris yra vėlesnis už darbo programoje nustatytą terminą, nurodė šios valstybės narės: Belgija, Nyderlandai ir Prancūzija. Danija planuojamo PN įdiegimo termino nepateikė.

⁶ 2015 m. liepos 28 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2015/2446, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 952/2013 papildomas išsamiais taisyklėmis, kuriomis patikslinamos kai kurios Sąjungos muitinės kodekso nuostatos (OL L 343, 2015 12 29, p. 1–557).

⁷ 2015 m. lapkričio 24 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2015/2447, kuriuo nustatomos išsamios tam tikrų Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas, nuostatų įgyvendinimo taisyklės (OL L 343, 2015 12 29, p. 1–558–893).

Kalbant konkrečiau, numatoma, kad dvi valstybės narės vėluos ne daugiau kaip du mėnesius.

Kalbant apie nacionalinių importo sistemų projektą, vėlavimo rizika, su kuria susidūrė keletas valstybių narių ir kuri buvo paminėta praėjusių metų ataskaitoje, atrodo, yra kontroliuojama ir neliko pavojaus, kad įgyvendinimas bus baigtas vėliau nei numatyta ir kad tai gali daryti poveikį visos Europos CCI projektui.

Kalbant apie specialiųjų procedūrų nacionalinius projektus, visos valstybės narės nurodė, kad jie vykdomi laiku, ir tik viena valstybė narė (Danija) nepateikė su eksporto komponentu susijusio termino.

Valstybės narės vėl pranešė apie dalį tų pačių kaip ir praėjusiais metais bendros rizikos, galinčios daryti poveikį jų vykdomos veiklos pažangai, atvejų. Valstybės narės nurodė, kad pagrindinės patiriamų sunkumų ir vėlavimo rizikos priežastys – išteklių trūkumas ir poreikis papildomai integruoti SMK projektus. Palyginti su praėjusių metų ataskaita, yra vos keletas atvejų, kai konkursų laimėtojai vis dar nepaskelbti, ir daugiau neliko jokios su viešaisiais pirkimais susijusios rizikos. Kalbant apie finansinių išteklių trūkumą, valstybės narės gauti papildomų lėšų padėjo tai, kad 2019 m. pabaigoje **Komisija** priėmė SMK DP ir metinę pažangos ataskaitą. Viena valstybė narė atvirai pranešė apie sėkmingą rezultatą. Kalbant apie žmogiškuosius išteklius, valstybės narės pakartojo, jog žmogiškųjų išteklių trūkumas kelia tam tikrą riziką, kad projektai nebus įgyvendinti sėkmingai ir laiku. Tie patys žmogiškieji ištekliai dažnai pasitelkiami įgyvendinant kitus tuo pačiu metu vykdomus IT projektus. Be to, SMK projektai yra **sudėtingi** dėl daugelio veiksnių, susijusių su projektų priklausomybe, pereinamuoju laikotarpiu ir bandymais, kuriuose dalyvauja ekonominės veiklos vykdytojai, taip pat sistemų integravimu.

2019 m. metinėje pažangos ataskaitoje valstybės narės jau atkreipė dėmesį į sunkumus, su kuriais susiduria vykdydamos **su muitinės sistemomis susijusias pareigas, nustatytas 2017 m. gruodžio 5 d. priimtame dokumentų rinkinyje dėl e. prekybos taikomo PVM**⁸. Valstybės narės nurodė, jog projektus įgyvendinant tuo pačiu metu gali kilti rizika, kad iki atitinkamų terminų nebus spėta įdiegti SMK elektroninių sistemų. Šiais metais **Komisija** toliau stebėjo padėtį. 2020 m. gegužės 8 d. Komisija pasiūlė atidėti naujų taisyklių taikymą šešiams mėnesiams (nuo 2021 m. sausio 1 d. iki 2021 m. liepos 1 d. arba vėliau). 2020 m. liepos 20 d. Taryba pritarė šiam pasiūlymui ir priėmė reikalingus teisės aktus⁹. Atidėjus šių taisyklių taikymą, valstybės narės turi daugiau laiko baigti nacionalinio lygmens kūrimo darbus laikantis teisinių terminų. 2020 m. mažiau valstybių narių pranešė apie riziką, kad iniciatyva dėl e. prekybos taikomo PVM turės neigiamą poveikį SMK įgyvendinimui. Visų pirma, dvi valstybės narės pranešė, kad reikia persvarstyti planus, susijusius su tam tikra SMK numatyta veikla, ir kad reikia plėsti platformas ir remti IT sistemas. Vis dėlto jos taip pat nurodė, kad svarsto galimybę taikyti poveikio švelninimo priemones siekdamos išvengti diegimo pradžios faktinio vėlavimo. Pažymėtina, kad vertinant riziką, su kuria susiduria valstybės narės, buvo atsižvelgta ir į kitus išorės veiksnius, pvz., į COVID-19 ir „Brexīt“ą“ (žr. prie šios ataskaitos pridėdama Komisijos tarnybų darbinio dokumento p. 29, 35, 41).

⁸ 2017 m. gruodžio 5 d. Tarybos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2017/2459 (OL L 348, 2017 12 29, p. 32–33).

⁹ 2020 m. liepos 20 d. Tarybos sprendimas (ES) 2020/1109, kuriuo dėl COVID-19 pandemijos keičiamos direktyvos (ES) 2017/2455 ir (ES) 2019/1995, kiek tai susiję su jų perkėlimu į nacionalinę teisę ir taikymo datomis (OL L 244, 2020 7 29, p. 3–5), 2020 m. liepos 20 d. Tarybos reglamentas (ES) 2020/1108, kuriuo dėl COVID-19 pandemijos keičiamas Reglamentas (ES) 2017/2454, kiek tai susiję su jo taikymo datomis (OL L 244, 2020 7 29, p. 1–2), ir 2020 m. liepos 20 d. Tarybos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2020/112, kuriuo dėl COVID-19 pandemijos iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamentas (ES) 2019/2026, kiek tai susiję su jo taikymo datomis (OL L 244, 2020 7 29, p. 9–10).

Kalbant apie sunkumus, susijusius su COVID-19 pandemija ir Jungtinės Karalystės išstojimu iš ES, Komisija pranešė, kad jos veiksmams COVID-19 pandemija poveikio nedaro ir kad siekiant išvengti su Susitarimu dėl išstojimo susijusio poveikio buvo imtasi poveikio švelninimo veiksmų. Valstybės narės pranešė, kad šiuo metu poveikis nėra aiškus, bet reikėtų prognozuoti, kad bus susidurta su papildomu spaudimu ir jis bus susijęs su nacionalinio lygmens planavimu ir turimais vidaus bei išorės žmogiškaisiais ištekliais (IT rangovais, ekonominės veiklos vykdytojais).

Apibendrinant, įvertinus pagrindinę riziką, kuri kyla siekiui laiku įdiegti SMK sistemas, buvo nustatyta, kad rizika daugiausia kyla valstybėse narėse ir yra susijusi su projektų sudėtingumu, viešųjų pirkimų ir su sutartimis susijusiais klausimais, išteklių ribotumu, transformacijos procesu ir kai kuriais išorės veiksniais, pvz., COVID-19 ir „Brexit’u“. Taikydama poveikio švelninimo veiksmus Komisija toliau remis valstybes nares, kad būtų išvengta rizikos, susijusios su vėlavimu diegti elektronines sistemas, kaip nurodyta 4.4 skirsnyje.

4.4. Poveikio švelninimo veiksmai

Kalbant apie **nacionalinius projektus**, iš valstybių narių pateiktos informacijos apie planavimą ir padarytą pažangą matyti, kad, viena vertus, nacionalinių importo sistemų diegimas vyksta sėkmingiau nei praėjusiais metais, nes nėra požymių, kad būtų vėluojama, bet, kita vertus, su nacionalinių NA / PN / TS projektų įgyvendinimu susijusi padėtis šiek tiek blogėja. **Atsižvelgdama į įvertintą riziką Komisija ketina padidinti paramą valstybėms narėms** imdamasi kelių veiksmų. Kadangi dalis valstybių narių savo nacionalinę veiklą sieja su planais, susijusiais su ICS2 2-ąja versija, Komisija išsamiau išnagrinės šį – dviejų mėnesių – planavimo neatitikimą. Komisija reguliariau stebės daromą pažangą, palaikys dvišalius ryšius siekdama geriau suprasti kilusias problemas ir paskelbs atitinkamoms valstybėms narėms skirtus oficialius raštus, kad sumažintų vėlavimo riziką. Tuo tarpu valstybėms narėms rekomenduojama tęsti ir toliau spartinti intensyvią tarpusavio bendradarbiavimą įgyvendinant NA / PN / TS projektus ir sutelkti savo pajėgas suburiant ekspertų grupę. Pagal programą „Muitinė“ Komisija toliau skirs bendrą finansavimą ekspertų grupei, kad būtų ieškoma naujų muitinės IT sistemų kūrimo ir eksploatavimo būdų. Galiausiai, valstybės narės yra atsakingos už tai, kad būtų laiku įdiegti nacionaliniai komponentai.

Kaip buvo paskelbta praėjusių metų ataskaitoje, **Komisija** padidino valstybėms narėms skirtą paramą, susijusią su **visos Europos sistemų** kūrimu, sukurdamą novatoriškus kūrimo ir diegimo mechanizmus, tobulindama valdymo metodą ir suteikdama galimybę naudotis visos Europos masto koordinavimo ir stebėjimo programomis. Toliau paaiškinama išsamiau.

Komisija toliau laikosi **lankstaus požiūrio į SMK elektroninių sistemų kūrimą ir diegimą**, kad būtų galima projektų dokumentus ir taikomąją programinę įrangą teikti ir peržiūrėti lengviau valdomomis iteracijomis ir rinkiniais. Tai suteikia galimybę priimti greitesnius sprendimus ir tolygiau paskirstyti Komisijos ir valstybių narių darbo krūvį. Šis metodas buvo pradėtas taikyti vykdant AES, NCTS 5-ojo etapo ir ICS2 projektus, taip pat jį palankiai įvertino valstybės narės ir verslininkai. Gavus prašymą šį metodą taikyti bendrai, jis buvo taikomas vykdant kitus SMK projektus, pvz., PoUS ir CCI. Be to, Komisija sukūrė **tvirtesnio bendradarbiavimo mechanizmą, kuris skirtas visiems suinteresuotiesiems subjektams** ir kuriuo galima naudotis nuo projektų įgyvendinimo pradžios, siekiant gerinti parengiamosios veiklos kokybę ir išvengti sunkumų, susijusių su sprendimų priėmimu ir papildomais reikalavimais, vėlesniuose projektų etapuose.

Komisija savo pažangai stebėti kaip pažangos stebėjimo bei informavimo priemonę naudoja **mutinės daugiamečio strateginio plano suvestinę**. Etapų suvestinės atskaitos taškas yra 2019 m. mutinės daugiamečio strateginis planas ir 2019 m. SMK DP. Suvestinė kas ketvirtį pateikiama valstybės narėms (Elektroninių mutinių koordinavimo grupei) ir verslo bendruomenei (Prekybos ryšių grupei) informavimo ir reguliavimo tikslais.

Dabar Komisija ne tik stebi pažangą pagal pagrindinius projekto įgyvendinimo etapus, nurodytus SMK DP ir mutinės daugiamečio strateginiame plane, bet ir nustato konkrečius kiekvieno projekto įgyvendinimo etapus (pvz., etapus, per kuriuos visos valstybės narės turėtų būti atlikusios atitikties bandymus). Tokia nuodugni stebėseną reikalinga tam, kad būtų galima valdyti decentralizuotą visos Europos sistemų diegimą ir išvengti papildomų išlaidų, susijusių su senų ir naujų sistemų eksploatavimu, jei diegimo laikotarpis užsitęstų.

Kalbant apie **ICS2 programos** įgyvendinimą, 2019 m. ir 2020 m. Komisija tęsė su ICS2 susijusią **visos Europos masto koordinavimo veiklą**¹⁰. Daugiausia dėmesio skirta ICS2 1-osios versijos diegimui, siekiant nuo 2021 m. kovo 15 d. valstybių narių mutinėms, skubių siuntų vežėjams ir ES pašto paslaugų teikėjams sudaryti palankesnes sąlygas, kad jie galėtų pasirengti vykdyti veiklą.

Komisija rėmė nacionalinių administracijų ir ekonominės veiklos vykdytojų vykdomą kūrimo veiklą įgyvendindama, be kita ko, šiais veiksmais:

- sukūrė specialų forumą ir rengė specialius internetinius seminarus, teikė paramą taikydama dažnai užduodamų klausimų metodą ir reguliariai rengdama ICS2 visos Europos masto koordinavimo plenarinius posėdžius, kuriuose dalyvavo visų valstybių narių atstovai, atsakingi už nacionalinių ICS2 projektų ir rizikos valdymą, atskiri ekonominės veiklos vykdytojai, verslo asociacijos ir tarptautinės organizacijos;
- vykdė atidžią ir nuolatinę stebėseną, rengė nacionalinių ir verslo projektų planus, kad būtų užtikrinta, jog jie derėtų su Komisijos centriniu planavimu visuose susijusiuose IT įgyvendinimo etapuose (per atitikties bandymų kampanijas, išisinius bandymus, vadinamuosius „tuščiuosius“ bandymus). Ši parama buvo teikiama tiek nuolat, tiek koordinuojant atitikties bandymų veiklą ir skatinant nacionalines administracijas ir ekonominės veiklos vykdytojus koordinuoti savo atskirų projektų vykdymą;
- rengė ir pradėjo komunikacijos kampanijas, per kurias 2020 m. buvo įgyvendinta įvairi veikla ir kurios buvo vykdomos ICS2 programos įgyvendinimo laikotarpiu, be kita ko, sukūrė ICS2 programai skirtą turinį Mokesčių ir mutų sąjungos GD svetainėje;
- rengė mokymo medžiagą, kuri bus grindžiama ICS2 1-osios versijos bendrųjų veiklos gairių rinkiniu.

Be to, 2019 m. pabaigoje Komisija pradėjo įgyvendinti **Nacionalinių administracijų ketvirtinės stebėsenos programą**, kuri skirta **visos Europos sistemų NCTS 5-ajam etapui ir AES** ir kurią vykdant naudojami pagrindiniai veiklos rezultatų rodikliai, siekiant reguliariai vertinti padarytą pažangą ir gerokai iš anksto gauti perspėjimus apie galimas problemas.

Kaip papildomą priemonę Komisija tokiems projektams taip pat sukūrė **Nacionalinių administracijų koordinavimo programą**, kuria siekiama padėti valstybės narėms kurti ir diegti nacionalinius visos Europos sistemų komponentus. Nuo 2020 m. įgyvendinant šias

¹⁰ ICS2 visos Europos masto koordinavimo veiklos kryptis, kaip neatsiejama ICS2 programos dalis, buvo pradėta įgyvendinti 2018 m.

programas bus teikiama pagalba IT pertvarkos procesui reguliuoti, tam numatant specialią pagalbą tarnybą, internetinius seminarus, dvišalius vizitus (kai įmanoma), mokymus, atitikties bandymus vėlesniu laikotarpiu, ketvirtines pažangos ataskaitas, paslaugų teikimo valdymą ir pan.

Praėjus pirmiesiems šešiams programos taikymo mėnesiams, galima pranešti apie šiuos pasiektus rezultatus:

- visos nacionalinės administracijos įgyvendino NCTS 5-ojo etapo ir AES koordinavimo programos nuostatas, pateikdamos išsamius nacionalinių projektų planus, kuriuos rengdamos naudojo siūlomus šablonus, ir ataskaitas dėl bet kokių nukrypimų nuo atskaitos plano;
- visa koordinavimo programa buvo aptarta su visomis nacionalinėmis administracijomis keturiuose virtualiuose bei fiziniuose susitikimuose ir jai pritarė Elektroninių muitinių koordinavimo grupė;
- dalyvaujant nacionalinėms administracijoms buvo surengtos trys dvišalės misijos ir šeši dvišaliai internetiniai seminarai;
- Elektroninių muitinių koordinavimo grupei ir Muitų politikos grupei Komisija pateikė šią ataskaitą, kurioje pateikiama suvestinių nacionalinių planų pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių apžvalga.

Manoma, kad abiejų programų rezultatai suteikia vertingos informacijos apie pažangą, ir jie bus toliau naudojami rengiant būsimas metines pažangos ataskaitas. Jie suteiks išsamios informacijos apie kiekvieno projekto ir kiekvienos valstybės narės pažangą.

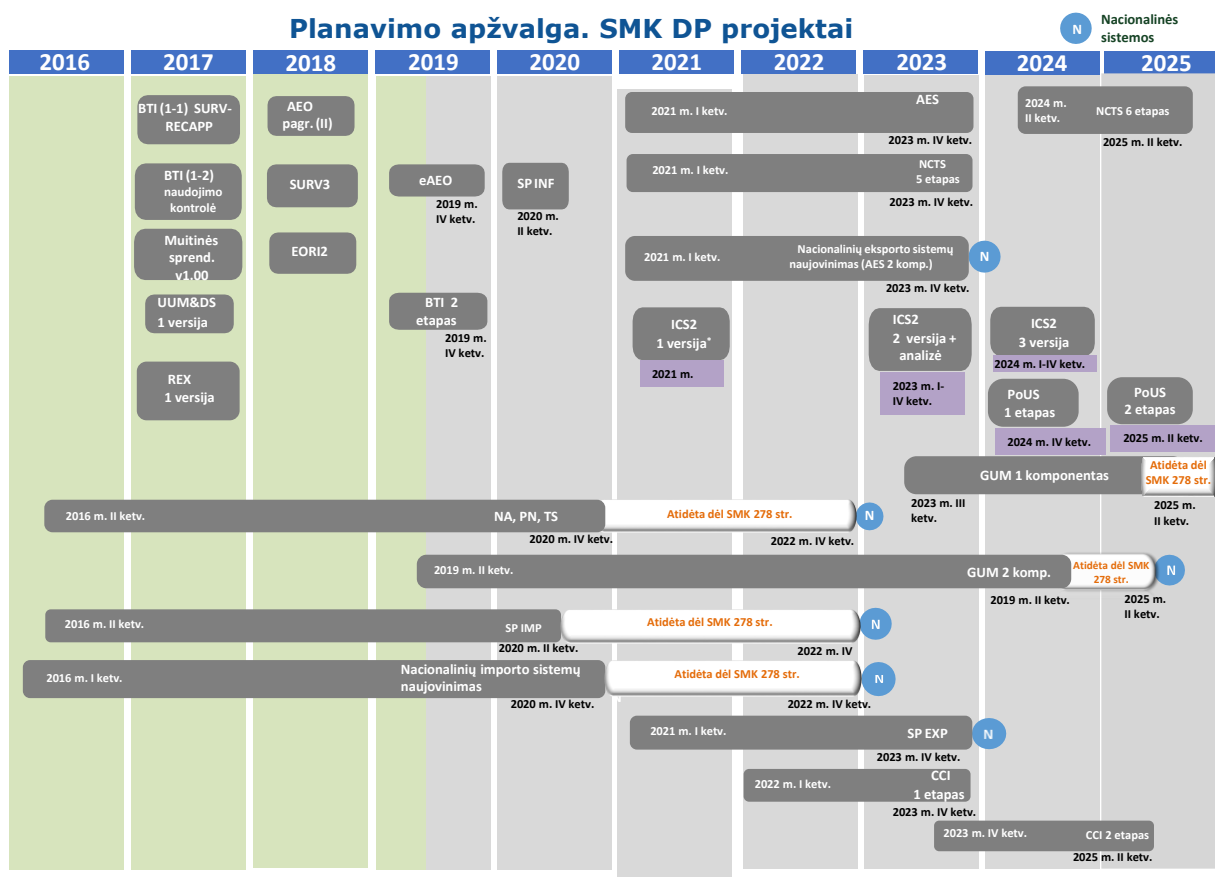
5 VALDYMO APIBENDRINIMAS IR IŠVADOS

Akivaizdu, jog Komisija ir valstybės narės **susiduria su sunkumais** siekdamos užtikrinti, kad SMK elektroninės sistemos būtų galutinai įdiegtos iki atitinkamų terminų. Iš atlikto pažangos ir rizikos vertinimo matyti, kad šie sunkumai **daugiausia kyla valstybėse narėse**. Valstybės narės atkreipia dėmesį į netikrumą, susijusį su COVID-19 pandemijos poveikiu, daug kitų pareigų, kurios turi būti įgyvendintos naudojant muitinės sistemas, išteklių klausimą valstybėse narėse, sistemų sudėtingumą ir sujungiamumą, taip pat į būtinybę sklandžiai pereiti nuo esamų prie sunaujovintų sistemų, kad poveikis verslui būtų kuo mažesnis. Komisija imasi veiksmų siekdama ateinančiais metais teikti paramą, koordinuoti ir atidžiau bei nuodugniau stebėti valstybių narių daromą pažangą, taip pat ji siekia imtis tam tikrų konkrečių veiksmų, kad būtų užtikrinta, kad nacionalinės ir visos Europos sistemos būtų įdiegtos laiku.

Vis dėlto akivaizdu ir tai, kad daroma **reali pažanga**. **Nemažai elektroninių sistemų jau įdiegtos ir dabar veikia visu pajėgumu.**

Šiais metais sėkmingai įgyvendintas INF SP projektas, taip pat pasiekta reikšminga pažanga baigiant rengti technines (keturių projektų) ir funkcines (dviejų projektų) specifikacijas, parengti du aiškinamieji dokumentai ir rengiamasi įdiegti svarbias sistemų versijas.

Kaip minėta pirmiau, daugumos likusių projektų įgyvendinimas nevėluoja ir planuojama juos užbaigti laikantis SMK DP nurodyto projektų plano. Planavimo ir pažangos apžvalgos santrauka pateikiama 4 pav.

4 pav. SMK DP projektų planavimas

Komisija ir valstybės narės toliau rengs reguliarius susitikimus, kad galėtų **reguliuoti ir stebėti projektus** naudodamosi muitinės daugiamečio strateginio plano suvestinėmis ir taikydamos griežtesnius SMK DP įgyvendinimo planavimo ir pažangos ataskaitų teikimo reikalavimus. Komisija ir valstybės narės taip pat tęs likusių visos Europos sistemų plėtojimo bei kūrimo darbus, rengdamos aiškinamuosius ir vizijų dokumentus, ir toliau rengs funkcines ir technines specifikacijas (o kai kuriais atvejais ir pereinamojo laikotarpio technines specifikacijas) – jos bus sistemų paleidimo ir diegimo pagrindas.

Komisija toliau vykdys **Nacionalinių administracijų ketvirtinės stebėsenos ir koordinavimo programas**. Komisija yra įsitikinusi, kad šios jos turimos valdymo priemonės yra tinkami mechanizmai būsimiems sunkumams įveikti.

Visos valstybės narės pareiškė norą apibrėžti ir taikyti poveikio švelninimo veiksmus siekdamas užtikrinti, kad jos galėtų laikytis SMK DP nustatytų planavimo terminų.

Daugiau informacijos apie kiekvieno projekto planavimą ir būklę pateikiama **Komisijos tarnybų darbiniam dokumente, kuris yra skelbiamas kartu su šia ataskaita.**